

Novela ústavy a dve pohlavia: intersex ľudia v slovenskom mediálnom diskurze a binárnych opozíciách

Constitutional amendment and two sexes: intersex people in Slovak media discourse and binary oppositions

DOI: <https://doi.org/10.54937/2026.9788056112496.44-59>

Matúš Ján Capko

Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt

Prijatie novely Ústavy Slovenskej republiky 26. septembra 2025 zastáva v slovenskej spoločnosti pozíciu udalosti, ktorá rozdeľuje ľudí z hľadiska postojov voči zásadným ľudskoprávnym otázkam vrátane práv intersex ľudí – jednotlivcov s variáciami pohlavných znakov. Súčasťou zmeny ústavy je zakotvenie dvoch pohlaví – muž a žena. Táto ústavnoprávna zmena priamo ovplyvňuje intersex ľudí. Naš výskum sa venuje analýze a teórii binárnych opozícií s inšpiráciou podľa prístupu Teuna A. van Dijka. Súčasťou kvalitatívne orientovaného výskumu je analýza dvanástich komentárov vybraných slovenských liberálnych a konzervatívnych online denníkov. Naša analýza ukazuje, že intersex ľudia sú ako téma záujmu médií zväčša vnímaní ako súčasť väčšej skupiny. V prípade stávania sa primárnou témou záujmu médií sú intersex ľudia spájaní s faktorom menšiny v menšine, objektu medicínskeho či právnického diskurzu a zriedkavo sú chápaní v rovine ľudských práv a ich pozície v slovenskej spoločnosti.

Kľúčové slová: *Intersex. Intersex ľudia. LGBTI+. Binárne opozície. Mediálna reprezentácia*

Abstract

The amendment to the Constitution of the Slovak Republic on September 26, 2025 holds the position of an event in Slovak society that divides people in terms of views on fundamental human rights issues, including the rights of intersex people. The change to the constitution includes the recognition of only two sexes. This constitutional change directly affects intersex people.

Our research focuses on the analysis and theory of binary oppositions inspired by the approach of Teun A. van Dijk. The research includes a qualitative analysis of twelve comments from selected Slovak liberal and conservative online dailies. Our analysis shows that intersex people are mostly perceived by the media as part of a larger group. In the case of becoming the main topic in the media, intersex people are associated with the factor of a minority within a minority, the object of medical or legal discourse, and are rarely understood in terms of human rights and their position in Slovak society.

Keywords: *Intersex. Intersex people. LGBTI+. Binary oppositions. Media representation*

Mediálna reprezentácia intersex ľudí v kontexte novely Ústavy Slovenskej republiky

Podľa odborníkov a ľudskoprávných organizácií novela ústavy Slovenskej republiky z roku 2025 (Ústavný zákon č. 255/2025 Z. z.) podporuje nerovnosť LGBTI+ ľudí na Slovensku v rôznych oblastiach života. Konkrétne intersex ľudia sa v čase diskusií o zmenách v ústave stávajú populárnejšou problematikou, ktorú médiá spájajú napríklad s uznávaním len dvoch pohlaví v ústave. Informovanie a názory o intersex ľuďoch však môžu byť zároveň ovplyvnené dominantnou ideológiou či ideológiou mediálneho diskurzu. Michal Bočák (2024, s. 46) zdôrazňuje, že pri reprezentácii identít je tiež možné pozorovať prítomnosť binárnej opozície či „prepájanie viacerých binárnych opozícií“, pričom dominantná strana v binárnej opozícii je zobrazovaná ako „normálna“ alebo „prirodzená“, kým spoločensky podraďovaná strana (napríklad intersex ľudia) býva zobrazovaná ako „odchýlenie od určitej normy“. Pri mediálnych reprezentáciách môžeme hovoriť tiež o „jemných“ a „široko prijímaných stratégiách naturalizujúcich sociálny pôvod“ (Sedláková 2014, s. 453), ktoré v našom výskume poukazujú na to, ako médiá píšu o intersex ľuďoch.

Ústavnoprávne zmeny z roku 2025 polarizujú slovenskú spoločnosť od návrhu novely Ústavy Slovenskej republiky, ktorá sa týka prevažne ľudskoprávných tém. Poslanci Národnej rady Slovenskej republiky 26. septembra 2025 schválili návrh novely Ústavy SR (Ústavný zákon č. 255/2025 Z. z.), ktorá nadobudla účinnosť 1. novembra 2025. Novela ústavy (Ibid.) sa týka okrem tém zvrchovanosti Slovenska vo veciach národnej identity tvorenej základnými kultúrno-etickými otázkami či rovnosti medzi mužmi a ženami pri odmeňovaní za vykonanú prácu aj ďalších konkrétnych práv rozličných skupín

ľudí: od žien (novela zakazuje surogátne materstvo), nezosobášených párov a LGBTI+ ľudí (novela zakazuje osvojenia dieťaťa nezosobášeným párom) cez deti (novela sprísňuje vzdelávanie v oblasti sexuálnej výchovy) po transrodových ľudí a intersex ľudí (Slovensko podľa novely uznáva len dve pohlavia – muž a žena).

Téma novely ústavy, o ktorej sa v mediálnej, politickej a vo verejnej sfére priebežne informovalo takmer celý rok 2025, napriek prítomnej motivácii určitých strán uznávať len dve pohlavia paradoxne otvára práve menej medializovanú problematiku intersex ľudí. Slovensko po schválení návrhu na zmenu ústavy (vrátane uznávania len biologicky určeného pohlavia muža a ženy) prijala 7. októbra 2025 odporúčanie Rady Európy o rovnakých právach intersex ľudí. Vzápätí sa vyjadril Rezort zahraničných vecí SR o tom, že dané odporúčanie podľa neho nie je záväzné (Zmušková 2025).

V rámci témy novely ústavy v slovenských médiách nás zaujíma problematika intersex ľudí, keďže ide o menej známu problematiku vzhľadom na jej prítomnosť v mediálnej produkcii či verejnej diskusii vrátane LGBTI+ komunít – intersex ľudí možno považovať za menej viditeľných než iné skupiny ľudí z LGBTI+ komunity (Saplinq 2023). Pracujeme s predpokladom, že skúmanie pozície intersex ľudí môže objasniť diskrimináciu v slovenskej spoločnosti a mediálnom diskurze v zmysle umocňovania dominantnej ideológie prostredníctvom zmien v ústave. Operujeme s predpokladom, že ideológie sa spájajú s určitými systémami dominancie (van Dijk 2013, s. 175).

Intersex ľudia sú ľudia, ktorí sa rodia s variáciami pohlavných znakov. Inými slovami, v našej spoločnosti sa rodia aj deti, u ktorých nie je vždy možné určiť biologické pohlavie z medicínskeho hľadiska – ich pohlavné orgány nezodpovedajú bežnej predstave o mužskom a ženskom pohlaví (Fafejta – Dušková – Sloboda 2023, s. 11). Z ľudskoprávneho, komunitného a historického hľadiska je možné dodať, že v roku 2021 Valentino Vecchietti doplnil dizajn dúhovej vlajky (Pride flag) o fialový kruh na žltej ploche – reprezentujúci intersex ľudí (BIG IDEAS 2023, s. 225).

Martin Fafejta (2016, s. 50) pri vnímaní inakosti zo strany spoločnosti hovorí o tom, že je dôležité, aký prístup aplikujeme pri pohľade na problematiku sexuálnych práv a identity. „Biologizujúce prístupy“, napríklad prístupy diskurzu medicínskej sexuológie, môžu mať totiž sklony k „hľadaniu prirodzenosti danej ‚pravdou‘“, teda môžu odmieňať určité typy identít, pretože ich nepovažujú za prirodzené (Ibid.).

V spojení s biologizujícími přístupmi můžeme navázat aj na ústavné uznávání len dvoch pohlaví, které například podľa ľudskoprávnej organizácie Iniciatíva Inakosť (2025) zasahuje do práv intersex ľudí. Príkladom biologizujúceho prístupu na Slovensku môžu byť aj „tzv. normalizačné zákroky“, praktiky, ktoré môžu byť označované za škodlivé, zasahujú do telesnej integrity človeka – ich cieľom môže byť „úprava vzhľadu a funkčnosti pohlavných orgánov“ neplnoletého človeka tak, aby sa zhodovali s bežnou spoločenskou predstavou o pohlavných orgánoch (Fafejta – Dušková – Sloboda 2023, s. 145 – 146).

Vzniká príležitosť skúmať spoločensky marginalizovanú problematiku intersex ľudí a ich práv cez mediálne obsahy a zistiť, ako funguje dominantná ideológia. Náš výskum odpovedá na otázku: Ako sa reprodukuje status quo pri analýze mediálnych obsahov o intersex ľuďoch v období riešenia a prijímania novely Ústavy Slovenskej republiky so zameraním na komentáre na platformách slovenských online denníkov?

Intersex ľudia, menšina v menšine

Dostupná slovenská literatúra o intersex ľuďoch a ich pozícii v mediálnom diskurze a spoločnosti je zväčša zameraná na skúmanie intersex ľudí v právnickom, medicínskom alebo sociologickom kontexte. Intersex ľudia sa niekedy stávajú témou v oblasti výskumu alebo mediálnej produkcie, keď vzniká záujem zisťovať informácie – informovať o LGBTI+ komunite či transrodových ľuďoch.

Príkladmi výskumov z právnického prostredia je výskum Lenky Dufalovej (2024, s. 49), ktorý sa zaoberá aj telesnou integritou či vzťahom medzi pohlavím a súkromným a verejným životom intersex človeka, alebo výskum Emy Mikulovej (2025, s. 39), v ktorom sa autorka venuje aj samotnej udalosti novele Ústavy SR a problematike normalizačných zákrokov u intersex ľudí.

Pre lepšie chápania intersex témy pri skúmaní mediálnych obsahov je možné čerpať informácie z výskumov v Českej republike. Komplexný prehľad o intersex ľuďoch ponúkajú napríklad Martin Fafejta, Šárka Dušková a Zdeňek Sloboda (2023) v knihe *Trampoty s pohlavím: Sociální aspekty života intersex lidí*, ktorá približuje problematiky intersex ľudí cez sociologické, legislatívne a medicínske perspektívy. Pre náš výskum považujeme za dôležité vyhádzať i z konštruktivistických sociálnych vied (Fafejta 2016, s. 50), pri ktorých vnímame väčší dôraz na ľudskoprávne aspekty a práva jednotlivcov.

O intersex ľuďoch šíria povedomie ľudskoprávne organizácie, medzi ktoré patrí aj Rada Európy. Rada Európy (2026) na svojej oficiálnej webovej stránke informačne-vzdelávacím spôsobom vysvetľuje základné termíny súvisiace s intersex ľuďmi, medzi ktoré patria termíny ako *intersex* alebo *pohlavné znaky*, a uvádza odporúčania ohľadom práv intersex ľudí. Odkazuje pritom na dohovory a zmluvy prijaté Radou Európy a dokumenty prijaté orgánmi Rady Európy, Európskou úniou alebo Organizáciou spojených národov (Ibid.). Súčasťou odporúčaní venovaných vládam vrátane vlády SR sú aj témy, ako zákaz nekonsenzuálnych lekárskeho zásahov do pohlavných znakov, rovnosť a nediskriminácia, právo na súkromie a rodinný život či podpora intersex komunít (Ibid.).

Na Slovensku sú tiež dostupné informačné alebo edukačné platformy, ktoré sprostredkujú ľudskoprávne organizácie (Sapling 2023; Iniciatíva Inakosť 2025) či príručky (Barciziová et al. 2023). Tieto platformy môžeme v niektorých prípadoch charakterizovať ako orientačné i edukačné, ak sa chceme o intersex ľuďoch dozvedieť viac. Z českého prostredia je možné uviesť stránku *Pohlaví a identita: Intersex(ualita)* na platforme *Poznávame intersex/DSD* (2026), kde českí výskumníci a české výskumníčky približujú problematiku intersex ľudí a súvisiace termíny ako DSD – disorder of sex development (porucha pohlavného vývoja).

Metodológia

Problematika mediálnej reprezentácie intersex ľudí v čase novely Ústavy Slovenskej republiky z nášho pohľadu priamo súvisí s dominantnou ideológiou a nerovnosťou v slovenskej spoločnosti. Dokážeme identifikovať dve skupiny, ktoré sú súčasťou ústavnoprávnej témy v zmysle nášho výskumu. Do prvej skupiny možno zaradiť LGBTI+ ľudí (I ako skratka pre intersex ľudí), ženy či deti žijúce na území Slovenska. Do druhej skupiny možno zaradiť všetkých ostatných ľudí, ktorí nie sú súčasťou prvej skupiny a ktorých sa novela Ústavy SR podľa ústavného zákona č. 255/2025 Z. z. (2025) týka nepriamo (napríklad dospelých heterosexuálov bez motivácie osvojiť si dieťa prostredníctvom surrogátneho materstva). Druhú skupinu vnímame aj cez produkciu mediálnych obsahov ako tú, ktorá o dianí v spojení s novelou ústavou informuje o alebo ponúka názor na prvú skupinu vrátane intersex ľudí.

Vo výskume sa preto inšpirujeme analýzou ideológie mediálneho diskurzu podľa Teuna A. van Dijka (2011), čiastočne vychádzajúc

z oblasti kritickej diskurzívnej analýzy (CDA), a súvisiacim postupom analýzy vybraného výskumného materiálu v zmysle ideologického štvorca. Náš postup vo výskume volíme preto, že chceme skúmať dominanciu a nerovnosť v slovenskej mediasfére, teda aspekty, ktoré sa spájajú s van Dijkovým skúmaním mediálnych obsahov (Zábrodská 2009, s. 74). Obdobie informovania o novele ústavy je špecifické aj tým, že slovenské médiá môžu používať členov prvej skupiny ako prostriedok na zdôraznenie nepriaznivých alebo priaznivých dopadov novely ústavy na ľudí žijúcich na Slovensku. Na základe zaradenia konkrétneho média do tzv. liberálneho či konzervatívneho spektra je tiež možné pozorovať prítomnosť dominantnej ideológie a status quo mediálnej reprezentácie intersex ľudí.

Van Dijkov (Ibid., s. 396 – 397) ideologický štvorec odkazuje na to, ako sú reprezentované vlastné sociálne skupiny a ostatné sociálne skupiny s dôrazom na vytváranie binárnych opozícií, ktoré sa odvíjajú od ideologických zámen „my“ a „oni“. V prípade ideologického štvorca ide o spôsob hovorenia o sociálnych skupinách, ktorý sa skladá zo štyroch častí: 1. vyzdvihnutie pozitív našej skupiny; 2. vyzdvihnutie negatív druhej skupiny; 3. potlačenie negatív našej skupiny; 4. potlačenie pozitív druhej skupiny.

Podľa Renáty Sedlákovej (2014, s. 450) sa jednotlivé časti ideologického štvorca prejavujú tým, že (my – napríklad majorita) kladíme dôraz na to, aby pozitíva našej vlastnej skupiny a negatíva druhej skupiny (oni – napríklad intersex ľudia) boli výrazné, pričom sa snažíme nevšimáť si pozitív druhej skupiny. V našej analýze žurnalistických textov čerpáme z častí ideologického štvorca. Následne hľadáme konkrétne binárne opozície na strane liberálne orientovaných médií a na strane konzervatívne orientovaných médií a zároveň hľadáme prieniky medzi binárnymi opozíciami daných pólů. Berieme pritom ohľad na to, že práve vďaka binárnym opozíciami vieme pozorovať upevňovanie statusu quo (Ibid., s. 452).

Pri výbere výskumného materiálu sa zameriavame na žurnalistické texty na platformách slovenských online denníkov *Denník N*, ktorý zaraďujeme medzi liberálne médiá, a *Postoj*, *Štandard* a *Hlavné správy*, ktoré zaraďujeme medzi konzervatívne médiá. Online denníky vnímame ako ľahko dostupný, overiteľný a bohatý zdroj žurnalistických textov. Zo žánrového hľadiska zužujeme náš výber na texty – komentáre. Vďaka subjektívnemu a sugestívnemu charakteru tohto žánru (Rončáková 2019, s. 83) je možné lepšie pochopiť konkrétne

médium ako celok. Komentár obsahuje vyššiu mieru argumentácie zo strany autora/ky ako analýza javu a môže sa od neho očakávať odrážanie názoru média na udalosti (Slančová – Mergeš – Klingová – Kičura Sokolová 2021, s. 262).

Našu výskumnú vzorku tvorí 10 komentárov z konzervatívne orientovaných médií Postoj (2), Štandard (3) a Hlavné správy (5). Vzorku dopĺňame o dva komentáre z liberálne orientovaného média Denník N, s ktorými pracujeme ako s nástrojom potvrdenia nášho predpokladu o tom, že kým konzervatívne orientované médiá kladú dôraz na tvorbu komentárov, názorových textov a napokon aj samotných binarit „my“ a „oni“, liberálne orientované médiá sa sústreďujú na sprostredkovanie informácií o intersex ľuďoch formou príručiek, edukačného materiálu alebo rozhovorov.

Zber žurnalistických textov je závislý od vyhľadávania podľa kľúčových slov *intersex*, *intersex ľudia*, *intersexuál*, *intersexualita* v databázach vybraných online denníkov. Kľúčové slová *intersexuál* a *intersexualita* používame vzhľadom na populárne chápanie intersex témy. Vyhľadávanie textov podľa kľúčových slov *ústava*, *novela ústavy*, *zmena ústavy*, *dve pohlavia* sa javí ako redundantné, pretože sa pod týmito kľúčovými slovami objavujú texty, ktoré sa sme našli pod predošlými kľúčovými slovami, alebo texty, ktoré nevenujú bližšiu pozornosť téme intersex ľudí.

Množstvo získaných žurnalistických textov značí a potvrdzuje okrajovosť témy intersex ľudí v mediálnom priestore a spoločnosti a zároveň ponúka možnosť analyzovať názorové texty o téme, ktorá je špecifická spájaním sa skôr s medicínskym či právnickým diskurzom než ľudskoprávnou perspektívou. Časové ohraničenie pre výber žurnalistických textov je ovplyvnené udalosťou – novelou ústavy. Žurnalistické texty pochádzajú z obdobia od februára 2025 do novembra 2025. Nami určené časové ohraničenie je ovplyvnené nielen témou novela ústavy, no tiež frekvenciou témy intersex ľudia v médiách. Výskyt intersex tém je v prípade obsahu viacerých skúmaných médií zriedkavý. V porovnaní s tým, ako slovenské médiá píšú o LGBTI+ témach, intersex ľudia sú ako samostatná téma zväčša sprievodnou témou alebo súčasťou určitého nadradeného pojmu (LGBTI+).

Výsledky

Analýza komentárov vybraných online denníkov nám umožňuje pozorovať jednotlivé binárne opozície, ktoré zaraďujeme do určitých

stupňov podľa toho, do akej miery je zástupca strany „oni“ blízky problematike intersex ľudí v kontexte novely ústavy. V komentároch konzervatívnych médií sme identifikovali tri stupne, medzi ktoré zaraďujeme stupeň *intersex ľudia* – skupina „oni“ sa vzťahuje priamo na intersex ľudí; stupeň *LGBTI+* – skupina „oni“ sa vzťahuje na akronym, ktorý reprezentuje spolu s lesbami, gejmi, bisexuálmi a transrodovými ľuďmi aj intersex ľudí; stupeň *liberáli* – skupina „oni“ sa vzťahuje na tzv. liberálov či progresívcov, medzi ktorých konzervatívne médiá môžu zaraďovať aj intersex ľudí alebo jednotlivcov podporujúcich práva intersex ľudí. Skupinu „my“ v komentároch konzervatívnych médií tvoria konzervatívci, konzervatívni kresťania či konzervatívni politici (tab. č. 1). Jeden z dvoch komentárov denníka Postoj sa odkláňa od očakávaných binárnych opozícií, preto ho zaraďujeme do ďalšej časti analýzy spolu s komentármi z Denníka N (tab. č. 2).

Tab. č. 1: Identifikované stupne blízkosti a binárne opozície v textoch konzervatívnych médií Postoj, Štandard a Hlavné správy

Stupeň blízkosti	Binárne opozície	Priklad	
	my (konzervatívci)	oni	
Intersex ľudia	nezanedbateľná väčšina	zanedbateľná menšina	„Ide jednoducho o nezmysel, ktorý by sa v extrémnom prípade mohol dotknúť desiatok ľudí...“ (Onačilla 2025c)
	duševne zdraví	duševne chorí	„Vo veľkej miere preto tieto osoby potrebujú psychologickú alebo psychiatrickú pomoc.“ (Onačilla 2025c)
	hlavní	vedľajší	„... máme hlavnú vetvu (muž alebo žena) a tá má drobné rozvetvenia (intersex). Aby však fungoval jeden ucelený systém poznávania sveta a jeho identifikácie, potrebujeme sa držať vymedzených pravidiel.“ (Klivanec 2025c)
LGBTI+	informovaní	neinformovaní	„Už pri tomto vyhlásení Liberty Simona je potrebné pripomenúť, že pohlavie a rod sú odlišné pojmy.“ (Onačilla 2025b)
	prirodzení	neprirodzení	„Ak... začneme človeka rozpúšťať v nových kategóriách... genderizmu, alebo tzv. posthumanizmu) ako v kyseline, dospejeme len k čoraz hlbšiemu rozkladu hodnôt a spoločnosti ako takej.“ (Klivanec 2025b)
	morálni	amorálni	„Vy by ste súhlasili, aby sa vaša dcéra hoci len prezliekala v rovnakej šatni ako muži, ktorí sa ‚cítia‘ ako ženy?“ (Klivanec 2025b)

Stupeň blízkosti	Binárne opozície	Príklad	
Liberáli	konzervatívni	liberálni	„Nový trend liberálov je nevera. Návrat k nadčasovým hodnotám ešte potrvá...“ (Klivanec 2025b)
	tradiční	netradiční	
	neradikalizovaní	radikalizovaní	„... ústavné ukotvenie nadčasových hodnôt, ku ktorým sa ako Slovenská republika hlásime, je v dnešnom svete radikalizovaného neoliberalizmu a jeho progresivistických ‚vynálezov‘ priam nevyhnutnosťou.“ (Klivanec 2025e)
	racionálni	emocionálni	„Žiaľ, verejný priestor zaplnili účelovo zavádzajúce výklady tejto novely a fakty predbiehajú emócie...“ (Karas 2025)
	pokojní	hysterickí	„Podobnú hystériu rozpúťali aj v prípade adopcie detí. Výhrady v tomto smere možno za celý progresívny tábor zhrnúť do vyjadrení novinárov z Denníka N v diskusii na túto tému.“ (Onačilla 2025a)
	obete	útočníci	„Progresívne neziskovky opäť útočia a snažia sa ovplyvniť poslancov.“ (Klivanec 2025d)
	posilňujú národ	oslabujú národ	„... Správne ju však treba čítať tak, že Slovensko sa konečne začína legislatívne brániť voči vonkajším ideologickým nátlakom. Akurát naši milí aktivisti o tom akože nevedia, pretože oni sami tvoria súčasť toho nátlaku...“ (Klivanec 2025a)

Zdroj: spracovanie autora (2026)

Texty vybraných konzervatívnych médií majú tendenciu reprodukovat podobné motívy a svetonázor. Je dôležité poznamenať, že výskumný materiál na strane konzervatívnych médií je zložený z deviatich komentárov, pričom každé médium reprezentuje jeden komentátor. Napriek tomu je však pozorovateľné, že opakujúce sa motívy či samotné binárne opozície sú vo viacerých prípadoch spoločné pre všetkých troch komentátorov. Najvýraznejšie binárne opozície, s ktorými pracujeme, sú tie, ktoré sme očakávali ešte pred zberom dát. Ide o binárne opozície konzervatívni a liberálni, tradiční a netradiční či posilňujúci národ a oslabujúci národ.

Najrozmanitejším stupňom blízkosti je stupeň liberáli, čo si vysvetľujeme tendenciou komentátorov zovšeobecňovať témy, ktoré v kontexte tematického okruhu novely ústavy dokážu existovať aj samostatne. Komentátori teda v niektorých prípadoch komunikujú témy spojené priamo s tým, ako novela ústavy vplýva na intersex ľudí, no intersex ľudí nepomenujú alebo ich zľúčia so širšou proble-

matikou, akou je napríklad liberálnosť, progresívni ľudia a i. Aj keď je stupeň liberáli najvzdialenejší intersex problematike spomedzi uvedených stupňov, aj on poukazuje na to, ako sú intersex ľudia v médiách reprodukovani. Stupeň liberáli ukazuje na to, že liberálne či progresívne iniciatívy sú konzervatívnymi médiami chápané ako škodlivé pre slovenskú spoločnosť. Okrem narušania tradičných hodnôt tiež útočia na tých, ktorí nie sú liberálni – podporovateľov novely ústavy, a vytvárajú nátlak na rôzne sféry spoločnosti. Vychádzajú z radikálnych myšlienok, ktoré nemajú pôvod v slovenskej spoločnosti.

Stupeň LGBTI+ zastáva úlohu polopriepustnej membrány medzi stupňom liberáli a stupňom intersex ľudia. Zobrazuje akúsi zhoršenú verziu stupňa liberáli: „oni“ sa dostatočne nevzdelávajú a neinformujú o aktuálnom dianí v slovenskej spoločnosti a aj preto podliehajú presvedčeniu, že identita človeka nie je daná pri jeho narodení. Konzervatívci (my) konštruujú obraz o sebe – opačný ich náprotivku (oni). Riadne informovaný človek nepodlieha tlaku cudzích ideológií o rode a pohlaví, ktoré destabilizujú spoločnosť. Prístup konzervatívcov si vysvetľujeme cez van Dijkovu (2000, s. 36) pripomienku o tom, že aj ideológie, isté hodnoty a normy (konzervatívcov) „vysvetľujú, prečo ľudia pristupujú k diskriminačným praktikám“. Prvá skupina (my) môže napríklad vnímať druhú skupinu (oni) ako podradnú z hľadiska vyznávania iných hodnôt a presvedčení.

Pre komentáre z konzervatívneho spektra je typické, že pri stupni intersex ľudia problematika intersex ľudí podlieha určitej stratégii komentátorov zjemňovať alebo redukovať relevanciu intersex tém. Túto stratégiu vystihujú binárne opozície a objavené prívlastky pre intersex ľudí pri stupni intersex ľudia. Komentátori chápu intersex ľudí ako vedľajších v porovnaní s inými ľuďmi (majoritou). Intersex ľudia sú stavaní do pozície tých, ktorí nie sú v poriadku, nie sú úplní, musia trpieť, pretože nedosiahli prirodzenosť jedného či druhého pohlavia (mužského alebo ženského). Pre ich údajný malý počet (v populácii) sú považovaní za zanedbateľnú menšinu, ktorá s veľkou pravdepodobnosťou čelí napríklad duševným chorobám (tiež v dôsledku svojho fyzického stavu).

Intersex ľudia sa v textoch komentátorov konzervatívnych deníkov transformujú na poľutovaniahodné bytosti, ktorým je odporúčané prijať svoj osud stanovený zástancami novely ústavy. Bočák (2024, s. 45) upozorňuje na to, že mediálne reprezentácie okrem označovania identít so sebou prinášajú ideologické posolstvá, fun-

gujú ako prostriedok formovania identít a definujú pozície mocných a bezmocných v spoločnosti. V našom prípade je možné hovoriť o ideológii konzervatívcov, resp. ideológii analyzovaných obsahov konzervatívnych médií.

Pri skúmaní textov liberálneho média a jedného textu konzervatívneho média (tab. č. 2.) si všimame, že binárnu opozíciu „my“ a „oni“ (tab. č. 1) nahrádza binárna opozícia, v ktorej sa „my“ mení na „oni“ – konzervatívci.

Tab. č. 2: Identifikované stupne blízkosti a binárne opozície v textoch liberálneho média Denník N a v texte konzervatívneho média Postoj

Stupeň blízkosti	Binárne opozície		Príklad
	my oni (konzervatívci)	oni	
Intersex ľudia	nediskriminovaní	diskriminovaní	„No stálo by za úvahu... prijať zákon, v ktorom by sa zákonodarcia pokúsil o rehabilitáciu ľudí, ktorí sa nedajú jasne zaradiť k mužskému alebo ženskému pohlaviu. Spolu s vyhlásením o ich plnej, ničím neobmedzenej ľudskej dôstojnosti a rovnosti v právach.“ (Mazák 2025)
LGBTI+	nediskriminovaní	diskriminovaní	„...novela ústavy obsahuje zjavne diskriminačné až hlúpe ustanovenia, napríklad to, že „Slovenská republika uznáva len biologicky určené pohlavie muža a ženy.“ (Štulajter 2025)
	neohrození	ohrození	„Na Slovensku existujú tisíce tzv. „dúhových rodín“, v ktorých páry rovnakého pohlavia vychovávajú deti, väčšinou biologické deti jedného z partnerov... na Slovensku nie je možné, aby si druhý rodič takéto dieťa osvojil. Ústavná novela teraz de facto znemožnila aj budúce prijatie legislatívy, ktorá by to umožňovala.“ (Kugla 2025)
Liberáli	nekompetentní	kompetentní	„...Progresívne Slovensko musí urobiť všetko pre to, aby zostavovalo budúcu vládu. V opačnom prípade totiž nastane geopolitická i ekonomická katastrofa... Koaličné poslancstvo s pomocou KDĽ a Hnutia Slovensko sa k tomu postavilo presne tak, ako sa ministerka kultúry Šimkovičová stavia ku kultúre. Nekompetentne...“ (Štulajter 2025)

Zdroj: spracovanie autora (2026)

Druhá časť analýzy (tab. č. 2) je odlišná od prvej časti (tab. č. 1) tým, že namiesto dvoch strán „my“ – konzervatívci a „oni“ pozorujeme aj tretiu stranu „oni“ – konzervatívci. V druhej časti analýzy sú prítomní komentátori, ktorí sa priamo nestotožňujú s jednou či dru-

hou stranou alebo vystupujú ako členovia jednej zo strán implicitne. Komentátori upozorňujú na ohrozovanie práv intersex ľudí na Slovensku a novelu ústavy vnímajú skôr negatívne. Vkladajú nádej do liberálnych politikov a odsudzujú kroky spojené s prijímaním novely ústavy. Komentátor z denníka Postoj figuruje ako znak vnútornej názorovej plurality média.

Komentátori sa sústreďujú na dopad ústavných zmien na konkrétnych ľudí vrátane intersex ľudí a niektorí z nich dokonca navrhujú možnosti zlepšenia situácie intersex ľudí cez prijímanie ďalších zákonov (Mazák 2025). Súčasťou komentárov z liberálnych médií je i určitá forma povzbudenia a varovania politickej opozície: „...Progressívne Slovensko musí urobiť všetko pre to, aby zostavovalo budúcu vládu.“ (Kugla 2025). Komentátori navracajú intersex ľuďoch istú mieru integrity – nie je od nich požadované, aby sa rámcovali podľa požiadaviek majoritnej skupiny: „...novela ústavy obsahuje zjavne diskriminačné až hlúpe ustanovenia...“ (Štulajter 2025).

Záver a diskusia

Prostredníctvom analýzy komentárov vybraných liberálnych a konzervatívnych denníkov o intersex ľuďoch v období riešenia novely Ústavy Slovenskej republiky prijatej 26. septembra 2025 sme zistili, že nájdené binárne opozície skúmanej časti mediasféry značia silné napojenie problematiky intersex ľudí na témy spájané s LGBTI+ komunitou. Intersex ľudia sú ako téma záujmu médií zväčša vnímaní ako súčasť väčšieho celku (LGBTI+ komunity či liberálov). V prípade osamostatnenia sa a stávania sa hlavnou témou záujmu médií sú intersex ľudia vždy spájaní s faktorom tzv. menšiny v menšine, objektu medicínskeho či právnického diskurzu a zriedkavo sú chápaní v rovine ľudských práv a ich pozície v slovenskej spoločnosti.

Náš prístup k analýze zvolených mediálnych obsahov vnímame ako objavovanie spôsobov skúmania slovenskej mediasféry, aktuálnych spoločenských tém v kontexte dominantnej ideológie, nerovnosti a mediálnej reprezentácie LGBTI+ ľudí. Zameranie sa na binárne opozície v komentároch liberálnych a konzervatívnych médií považujeme za postup odhaľujúci základné informácie o mediálnej reprezentácii intersex ľudí v čase novely Ústavy SR. Je však možné rozšíriť náš výskum o konkrétnejšie a komplexnejšie kroky CDA, ktoré môžu viesť k detailnejším zisteniam i z hľadiska jazykovej stránky.

Ďalšie výskumy zamerané na našu tému a metodologické spracovanie môžu okrem komentárov obsahovať analýzu aj žurnalistických textov ďalších žánrov. Téma intersex ľudí a novely ústavy Slovenskej republiky sa médiách objavuje prevažne v podobe spravodajstva, no tiež rozhovorov. Skúmanie spravodajských textov môže priblížiť napríklad to, či médiá považujú intersex tému za dostatočne relevantnú, aby o nej informovali v súvislosti s novelou ústavy.

Literatúra

- BARCZIOVÁ, E. et al. 2023. *Hovorme o sebe s rešpektom: Sprievodca jazykom prijatia*. Bratislava: Büro Milk.
- BOČÁK, M. 2024. *Queer identity v mediálnych reprezentáciach*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
- BIG IDEAS. 2023. *The LGBTQ + History Book*. Londýn: Dorling Kindersley.
- COUNCIL OF EUROPE. 2026. Recommendation on Equal Rights for Intersex Persons. In: *Council of Europe: Sexual Orientation, Gender Identity and Expression, and Sex Characteristics* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/sogi/intersexrecommendation#%7B%22290859998%22%3A%5B%7B%7D%7D%7D>
- DUFALOVÁ, L. 2024. Medzinárodnoprávne postavenie intersex osôb. In: Štefan Horony – Dávid Maukš – Veronika Ťažká (eds.). *Vplyv nadnárodných súdnych orgánov na národné súkromné právo*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, s. 47 – 56.
- FAFEJTA, M. 2016. *Sexualita a sexuální identita: Sociální povaha přirozenosti*. Praha: Portál.
- FAFEJTA, M. – DUŠKOVÁ, Š. – SLOBODA, Z. 2023. *Trampoty s pohlavím: Sociální a právní aspekty života intersex lidí*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- INICIÁTÍVA INAKOSŤ. 2025. Novela ústavy prešla. Podobný zákon majú len v Rusku a Maďarsku. Zápas o rovnosť a dôstojný život pre všetkých nevzdávame. In: *Iniciatíva Inakosť* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://inakost.sk/novela-ustavy-presla/>
- KARAS, V. 2025. Politické fórum / Novela ústavy nikoho nevymazáva. Ani EÚ, ani intersexuálov, ani zmluvy s Vatikánom. In: *Konzervatívny denník Postoj* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://www.postoj.sk/176618/novela-ustavy-nikoho-nevymazava-ani-eu-ani-intersexualov-ani-zmluvy-s-vatikanom>

- KLUVANEC, M. 2025a. Brusel na prvom mieste! „Hviezdna rota“ mimovládneho sektoru chce diktovať Národnej rade In: *Hlavné správy* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://www.hlavnespravy.sk/brusel-na-prvom-miestehviezdna-rota-mimovladneho-sektoru-chce-diktovat-narodnej-rade/3941546>
- KLUVANEC, M. 2025b. Nový trend liberálov je nevera. Návrh k nadčasovým hodnotám ešte potrvá, ale premiér to nevzdáva. In: *Hlavné správy* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://www.hlavnespravy.sk/novy-trend-liberalov-je-nevera-navrat-k-nadcasovym-hodnotam-este-potrva-ale-premier-to-nevzdava/3844538>
- KLUVANEC, M. 2025c. Slovensko v Rade Európy podporilo práva intersex ľudí. In: *Hlavné správy* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: https://www.hlavnespravy.sk/co-vlastne-podpisal-blanarov-rezort-o-intersex-ludoch/4093626#google_vignette
- KLUVANEC, M. 2025d. Vplyvová operácia. Progresívne neziskovky opäť útočia a snažia sa ovplyvniť poslancov. In: *Hlavné správy* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://www.hlavnespravy.sk/vplyvova-operacia-progresivne-neziskovky-opat-utocia-a-snazia-sa-ovplyvnit-poslancov/3961338>
- KLUVANEC, M. 2025e. Ústavná väčšina padá: V KDH si nevedia rady s vlastnými poslancami. In: *Hlavné správy* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: https://www.hlavnespravy.sk/ustavna-vacsina-pada-v-kdh-si-nevedia-rady-s-vlastnymi-poslancami/3960054#google_vignette
- KUGLA, M. 2025. Pohľad zvonku / Majerský sa mylí, párty sa ešte len začala. In: *Konzervatívny denník Postoj* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://www.postoj.sk/182832/majersky-sa-myli-party-este-len-zacala>
- MAZÁK, J. 2025. Novelu ústavy paradoxne vítame odporúčaním o rovnoprávnosti intersexuálnych osôb. In: *Denník N* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/4918312/novelu-ustavy-paradoxne-vitame-odporucanim-o-rovnopravnosti-intersexualnych-osob/>
- MIKULOVÁ, E. 2025. Právo na sebaurčenie intersex osôb v kontexte normalizačných zákrokov. In: Ema Mikulová (ed.). *Hranice sebaurčenia: súčasné výzvy v ochrane ľudských práv*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, s. 38 – 58.

- ONAČILLA, J. 2025a. Adopcia musí uprednostniť záujem dieťaťa, nie orientáciu osoby. In: *Štandard* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://standard.sk/1070413/adopcia-musi-uprednostnit-zaujem-dietata-nie-orientaciju-osoby>
- ONAČILLA, J. 2025b. Dieťa si nemôže určovať pohlavie. In: *Štandard* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://standard.sk/963391/dieta-si-nemoze-urcovat-pohlavie>
- ONAČILLA, J. 2025c. Intersex ľudia nebudú ústavnými zmenami nijako poškodení. In: *Štandard* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://standard.sk/1061802/intersex-ludia-nebudu-ustavnymi-zmenami-nijako-poskodeni>
- Pohlaví a identita: Intersex(ualita) či DSD. 2026. In: *Poznávame intersex/DSD* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://intersex-dsd.upol.cz/pohlavi-a-identita/>
- RONČÁKOVÁ, T. 2019. *Žurnalistické žánre*. Ružomberok: Verbum.
- SAPLINQ. 2023. Deň povedomia o intersex ľuďoch: Žijú medzi nami, no na Slovensku o nich vieme stále málo. Pohľad do životov intersex ľudí citlivo a bezprecedentne prináša film Úsvit. In: *Saplinq* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://www.saplinq.org/intersex-povedomie.html>
- SEDLÁKOVÁ, R. 2014. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada.
- SLANČOVÁ D. – MERGEŠ, J. – KLINGOVÁ, J. – KIČURA SOKOLOVÁ, J. 2021. *Úvod do štúdia žurnalistických žánrov v tlačových médiách*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
- ŠTULAJTER, I. 2025. Progresívne Slovensko nemusí zostavovať vládu. In: *Denník N* [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/4906651/progresivne-slovensko-nemusi-zostavovat-vladu/>
- VAN DIJK, T. A. 2013. Ideology and discourse. In: Michael Freeden – Lyman Tower Sargent – Marc Stears (eds.). *The Oxford Handbook of Political Ideologies*. Oxford: Oxford University, s. 175 – 196. <https://doi.org/10.1093/oxfordhpb/9780199585977.013.007>
- VAN DIJK, T. A. 2011. Discourse and Ideology. In: Teun A. van Dijk (ed.). *Discourse Studies. Second edition*. London: Sage, s. 379 – 407. <https://doi.org/10.4135/9781446289068.n18>
- VAN DIJK, T. A. 2000. New(s) racism – a discourse analytical approach. In: Simon Cottle (ed.). *Ethnic Minorities and the Media*. Milton Keynes, UK: Open University Press, s. 33 – 49.

Ústavný zákon č. 255/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. (2025) https://static.slov-lex.sk/pdf/SK/ZZ/2025/255/ZZ_2025_255_20251101.pdf

ZÁBRODSKÁ, K. 2009. *Variace na gender. Poststrukturalismus, diskurzívni analýza a genderová identita*. Praha: Academia.

ZMUŠKOVÁ, B. 2025. Slovensko v Rade Európy podporilo práva intersex ľudí. In: Euractiv [online]. [cit. 2026-01-01]. Dostupné z: <https://euractiv.sk/section/rovnost-sanci/news/slovensko-v-rade-euro-py-podporilo-prava-intersex-ludi/>

Mgr. Matúš Ján Capko

Katedra komunikačných a mediálnych štúdií, Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií

Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove

17. novembra 6600/1, 080 01 Prešov

matusjan.capko@smail.unipo.sk

Financované EÚ NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR v rámci projektu č. 09I03-03-V02-00042.